

MÉHÉSZETI KÖZLÖNY

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYELET SZAKLAPJA,

MINT

AZ „ERDÉLYI GAZDA“ ÖNÁLLÓ MELLÉKLETE.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

A méhészetre vonatkozó minden közlemény

a „Méhészeti Közlöny“ szerkesztőségéhez címzendő

(Ó-vár, Bástya-utca 9. sz.)

A méhész-egyleti rendes tagsági díj 2 frt, körü tagsági díj 1 frt.

A tagsági díjak a Méhész-egylet pénztárnoka Gebhardt Döméhez küldendők (Kül-Monos-torutca 57. sz.)

Egyleti tagok, a 2 frt rendes, illetőleg 1 frt körü tagsági díjért ugy a „Erdélyi Gazda“-t, mint a „Méhészeti Közlöny“-t díjtalanul kapják.

III-ik évfolyam.

1888. márczius 15.

6. szám.

A méz mennyiség fokozása.

Midőn ez ügyben ismét kezembe vevem a tollat: teszem azt azon szándékból, hogy a „Méhészeti Közlöny“ f. évi 4-ik számában ifj. Liebner József ur által, ugyancsak a „Méhészeti Közlöny“ 3-ik számában megjelent, „méz mennyiség fokozása“ című cikkemre tett észrevételekre reflektáljuk, illetőleg az e tekintetbeni eszmék tisztáztassanak. Nem követelhetem azonban, hogy az igen tisztelt méhésztársak nézetemet pártolják, hanem hogy őket figyelésre és komolyabb gondolkodásra, a fentforgó tárgy tisztázására serkentsem.

Fentartom a „Méhészeti Közlöny“ ez évi 3-ik számában nyilvánított nézetemet most is; mert meggyőződésem az, hogy az anyának a szokásos alsó, költő-térből való feltevése a mézérbe, a méz mennyiség tekintetében nem előnyösebb, mintha az a rendes, illetőleg a természetes térben maradna. — Véleményem szerint az anyának a felső térbe való elhelyezése által elérni vélt eredmények nem vonatkoznak jó mézelő évekre, hanem csak rövid ideig tartott mézhordásokra és így, inkább a méhcsaládoknak ez időbeni állapotá lehetett irányadó, nem pedig azoknak egy egész méhészeti időnyre terjedő működése.

Hányszor nem csalódott a méhész kedvező esztendőben, mikor egyes családoknak méz mennyisége miatt a pergetéshez fogott és a mikor oly családra akadt, melynek anyja véletlenül a méztérbe került; ott méz helyett csupa flasztásra talált és ez alkalommal sem az alsó, sem pedig a felső térben pergetésre alkalmas mézes lépeket nem talált. Hogy bosszankodott a méhész a miatt, hogy az anya felcsuszott és mézet, mint más rendes családoknál nem talált, míg oly családok, melyeknek anyja szépen, a neki előirt, természetes alsó térben működött: aránylag feltűnő nagy méz mennyiséget adtak. Nem hihetem, hogy hasonló más méhész nem tapasztalt volna és ha igen, csodálnám ha mások tapasztalataikat az ügy érdekében nem közölnék.

Ifj. Liebner József ur tőzsomszedságában levő méhészek 1886. és 1887-ik évi méhészkedéseinek sikertelen eredményeit nem tulajdoníthatom semmiképen annak, hogy az anya az alól levő költőtérben maradt. Ámbár igen nehéz lesz uekem az ellenkezőt bebizonyani; mert nincs tudomásom az említett méhte-

pek helyi, időjárás és mézelési viszonyairól, melyek minden esetre tekintetbe veendőek volnának; tehát csakis saját tapasztalataimra kell támaszkodnom, mert nem tudhatom azt, valjón tisztelt ifj. Liebner ur méhészszomszédjainak méhei nem voltak-e a főhordás, illetőleg a kérdéses hordás idejében még oly gyengék, hogy azt csakis saját fejlődésükre kellett felhasználniok. Vagy nem kellett-e szomszédja méheinek ifj. Liebner ur telepe közelében viruló virágokra röpülniök, mely esetben Liebner urnak méhei tizszer fordulhattak, míg ezek alig egyszer voltak képesek megfordulni, stb; vagy az időjárás nem volt-e olyan, hogy Liebner méhei könnyen meglátogathatták a közel levő virágokat és ismét vissza térhettek kaptáraikba, míg szomszédjainak méhei kénytelenek lévén szintén oda repülni és a látszólag csekély távolság daczára, megdermedve elpusztultak. Mind eme és más körülményeket tekintetbe kell vennünk, ha helyes véleményt kívánunk adni. Ezek illusztrálásául szolgáljanak a következő tapasztalatok: „Pár évvel ezelőtt tőzsomszéd-ságom méhtelege közvetlen közelében april hónapbau igen szépen viritott a repcze, melyre szomszédomnak méhei minden akadály nélkül repülhettek és gyűjthettek mézet. Az idő azonban még hűvös volt. Saját telepem közvetlen közelében semmi mézhordás nem lévén, kényszerítve voltak méheim, szomszédom viritó repczeföldjére repülni és daczára a repcze vetés látszólagos közeli tekésének, mégis nagyobb utat kellett tenniök és azért tömegesen megdermedtek és csak a legkisebb részök tért vissza a kaptárba. E körülménynek a lett következménye, hogy méheim nem is fejlődhettek és még kevésbé gyűjthettek mézet. Szomszédom pedig pergethetett és a mellett méhcsaládjai szépen fejlődhettek. Pedig sem én, sem szomszédom nem rendezte be külön kaptarait a méz mennyiség fokozása czéljából, az anya itt is, ott is, a rendes, alsó költőtérben szabadon működött és mégis mily óriási különbség mutatkozott a két méhtelegen.

Más tőzsomszédom minden mézhordás alkalmával, aránylag jóval több mézet nyert, mint én, mert alig hogy a méz behordatott és lerakatott a kaptárba, már is pergetett, míg én a mézet a kaptárbau bizonyos fokig érlelni hagytam és csak azután pergettem, amikor a pergetés már nem lehetett a méz

minőségének hátrányára. Ezen eljárásnak a következménye a lett, hogy mindkét mézfajból egy-egy üveggel lakszobámba eltéve, szomszédomnak méze karácsonykor kitérte a rákötött papírost, erjedésnek indult és olyan kinézésű lett, mint a kocsi-kenőcs, míg az én mézem a megjegeczesedést kivéve, változatlanul ellátott és mai napig is jó minőségű, dacára annak, hogy azóta már 10 esztendő telt el. Ily körülmények között előnyösebbnek tartom aránylag kevesebb, de jobb minőségű mézet nyerni, mely tovább eltart, drágábban is eladható és a magyar méznek jó hírnevét nem rontja, mint ez már valóban meg is történt.

Ifjabb Liebner ur rendszerét figyelembe véve, ennél is, nemkülönbén minden új találmány elfogadása előtt mindig ezen kérdés teendő fel: Mit értek el az ujitással és mi lesz annak következménye és valóban a kitűzött célhoz vezet-e?

Az okszerű méhészkedésnél minden körülmények között oda kell törekednünk, hogy erős és népes családokra tegyünk szert, mivel csak erős és népes családok gyűjthetnek sok mézet. Ezen tényt elvitázni lehetetlenség és ha ez igaz, úgy szeretném tudni, miért lenne előnyös az anyát a peterakásban akadályozni, s e célból kisebb térre szorítani. Vagy valjón a fent levő méztér nem-e kisebb a költő-térnél? Milyen ellenmondás az, ha egyrészt erős családokat, másrészt pedig a költés korlátozását ajánljuk?! Sajnálattunkra a bő mézhordás úgy is minden hozzánk járulásunk nélkül és akaratunk ellenére nem ritkán lehetetlenné teszi az anya petezésének kiterjesztését. A természet igen gyakran gondoskodik a fiasítás korlátozásáról és szükségessé válik nem ritkán az anya peterakásának kiterjesztését minden rendelkezésünkre álló eszközzel elősegíteni. Az 1868-iki mézelő évben, jó mézhordás idejében, annyira korlátoztatott a fiasítás, hogy szükséges volt a költés-térből a mézzel telt lépeket kivenni és helyükbe üres lépeket rakni, hogy legalább némileg új nemzedék nevelésére kilátás lehessen. A legtöbb kaptár, elől, hátul és felől, tömve volt mézzel, de fiasítás alig találtatott és így kényszerítve lett a méhészt, a mézzel telt lépeket a költő-térből eltávolítani és üresekkel pótolni, de dacára annak, pár nap múlva ezek is megtöltettek mézzel, s csak is a lépek szélein és közepén, itt-ott találtatott valami csekély fiasítás és a szegény anya a hátulsó lépeken, vagy a nyitott méztérben keresett üres sejteket bepetezés végett. Tehát az anyának kisebb térre való szorítása helyén volna-e? Bizonyára nem! Ilyen körülményeknél csak a nagyobb költőtér, mely az anya petezésének kiterjesztését megengedi, segíthet a bajon. Tehát nem hiába történt azon beosztás, mely szerint a költőtér a kaptár belsejének $\frac{1}{3}$ -át teszi. Bő esztendőben a méztér minden elzáró készülék nélkül nyitva tartható, ellenben az olyan esztendőben, melyek inkább a fiasításnak kedveznek, mint a mézgyűjtésnek, elzáratik Hanemann-rácsossal, de az anya a költés-térben soha se korlátoztassék, petezési vágyának kielégítésében. Rosz években azonban a fiasítás felszaporodása szintén gátolva van, de nem a tulságos mézkészlet által, hanem a sovány, vagy a teljesen szünetelő mézhordás miatt. Mindkét esetben a méhésztnek segíteni kell a bajon; az első esetben a

telt lépek eltávolítása és üreseknek beaggatása által, az utóbbiban pedig etetéssel.

Középszerű években sem helyes az anyát a peterakásban korlátozni. Ha esetleg a pergetendő lépekben némi fiasítás volna, hagyjuk azt érintetlenül míg kikelt és adjunk elegendő üres lépet a költőtérbe, az anya petezési vágyának kielégítésére, mert népességre szükségünk van, mit pedig nem a petezés korlátozása, hanem a fiasításos tér megnagyobbítása által érünk el.*)

Ha jól fogtam fel ifj. Liebner ur észrevételeit, azt hiszem, a rajzás megakadályozására fekteti a fősúlyt és a legnehezebb műtétet az anya kikeresésében találja.

A rajzást (természetes vagy műrajzkészítést) mindaddig akadályozni nem fogjuk, míg a méhészt még kezdő és a családok szaporítására törekszik. Addig sem a természetes raj befogása, sem a műrajkésztés, de még az anya kikeresés sem esik neki nehezére. Ambár az anya-keresés sem valami nagy dolog, mert a gyakorlott méhészt majdnem biztosan fel tudja azt a lépet ismerni, melyen az anya van. A lépek kiszedése pedig ifj. Liebner ur rendszerénél ép úgy szükséges, mint a műrajkésztésnél és ha már kiszedettek a lépek, akkor az anyakeresés nehezsége nem talál. Vagy ifj. Liebner ur rendszerénél a lépek nem szedtetnek ki?

A mikor azonban a méhészt a megállapított méhcsaládok számát elérte: akkor minden családját mézelésre használja fel, ne pedig rajzásra.

A rajzás megakadályozása, a rajzási ősztön megállítását által nagyon könnyen keresztülvihető. A rajzási ősztön kifejlődése leginkább az által akadályozható meg, ha a költő-térben úgy az anyának, mint a munkásoknak a folytonos tevékenységre alkalmat adunk. Ha tehát tömve lenne fiasítással, könnyen kivethet a méhészt egy pár fiasításos lépet és azok helyett üresek tehet be. A cél könnyebb elérése tekintetében a fedetlen fiasítás veendő el, mert éppen a fedetlen fiasítás okozza a rajzási ősztön kifejlődését és velük anyanevelő családokat képezhetünk, mert hiszen fiatal anyákra minden évben szükség van. A kivett fiasításos lépek üres lépekkel vagy műlépekkel pótolhatnak, így a rajzástól nem kell tartani. De figyelemmel kell kísérenünk a családok működését itt is, ott is, hogy véletlenség be ne állhasson. Máskülönbén, a költőtérben levő anyát szintén meg lehet akadályozni a kirajzásban, ha Hanemann-rácsot alkalmazunk a röplyuk elé; de helyesebbnek tartom, ha a raj akaratunk ellenére mégis megjelenék, hagyjuk, hogy menjen szabadon, mert nagyobb kár következhetik abból, ha a kivonulásban akadályozva van; mert a család, rajzási ingerültségében, nem ritkán, megöli az anyát, minnek következtében a méhek között rendesen halálos harcz keletkezik. A véletlen kirajzás pedig úgy Liebner ur rendszere, mint ezen rendszerenél előfordulhat. Azonban melyik méhészt ne örülne a rajnak, ha mindjárt akaratuk ellenére jött volna is ki!

*) Ugyan egy időben, mikor fenti nézeteimet leírtam, érkezett meg hozzám a „Schweizerische Bienen-Zeitung“, melyben, a 46-ik oldalon csaknem ugyanazon gondolat és nézet közöltetett egy sveiczi méhészt által, mi nagy örömemre szolgál. (Mitroványi.)

Kívánom, hogy ifj. Liebner ur mindig a legkedvezőbb eredményeket érje el rendszerével, de most sem mulaszthatom el a méhészközöniséget óvatosságra figyelmeztetni és a régi, természetes rendszer használatát továbbra is ajánlani.

Midőn részemről az ügyet befejezettnak nyilvánítom, reményelem, hogy a tisztelt méhésztársak tiszta és igaz véleményemet figyelmen kívül nem hagyják. —

Mitroványi.

Az úgynevezett méhtetvekről.

(Válasz, Kozma Dimény urnak, a „M. K.” f. é. 4-ik számában megjelent közleményére.)

A Méhészeti Közlöny f. é. 4-ik számában Kozma Dimény méhésztársunk bizonyos apró, f. héres rovarkák ellen panaszkodik, melyek, különösen az elhullott méheken mutatkoznak, szárnyaik kivételével felemésztvén azoknak egész testét; egyzersmind pedig felhívja a méhésztellel foglalkozókat, közölnék tapasztalásaikat, honnét szedik fel a méhek ezen élősdieket, hogyan szaporodnak azok és miként lehetne tőlük a méheket megoltalmazni?

Mint egyike azoknak, a kik a méhek életének és háztartásának tanulmányozásával nagyobb előszeretettel foglalkoznak, kedves kötelességemnek tartom e kérdésre én is válaszolni.

Előre bocsájtván, hogy a szó szorosabb értelmében vett méhtetű (*pediculus apis*) nem létezik, — s azon élősdit, melyet a gyakorló méhészek e néven közönségesen nevezni szoktak, a *braula coeca*, rendszertanilag nem a tetvek sorába, hanem a szárnyatlanok (*apierae*) osztályába, a bábnevezők alosztályába tartozik és külön családot képez, melynek egyedei csak a méheken élődnek.

Maga a rovar nem nagyobb egy legkisebb féle nyomtatott o betűnél; színe rozsdavörös és szabad szemmel tekintve: hasonló egy parányi poloskához, mely jól megszitta magát vérrel.

Nagyító üveg alatt a szőrös hátpajzs erősen domborunak látszik; a fő aránylag nagy és féloval idomu, az ajkak pedig hegyes szipkává vannak megnyulva; csápjai 3 izből állanak, s hogy szemei volnának, erősebb nagyítás mellett sem vagyunk képesek észrevenni, — innét a rovar neve, — a legtöbben azt tartják, hogy nem is lát, — a mi azonban nem bizonyos. A 6 láb mindegyike ritka fésűhöz hasonló körmökben és szivókákban végződik, melyeknél fogva igen erősen kapaszkodhatik meg a méheken és különösen azoknak hátpajzsán foglalván helyet, minden kétséget kizárólag a méhek nedveivel táplálkozik.

Legritkábban látjuk a *braula coecát* a heréken, gyakrabban a munkásokon és leggyakrabban, valamint legnagyobb számban is: a királynőkön, melyeknek némelyikén roppant számban vannak; Hammer, — egy német méhész — 1851 őszön egy anyáról állítólag 187 ily élősdit szedett le, — a mi szinte hihetetlen.

Hogy e rovar valami nagyobb pusztítást tenne a méhek között, nem tapasztalható; bár kétségtelen, hogy csak káros lehet az rájuk nézve; különösen az anyák, melyek őszszel igen

el vannak általa lepve, télen át gyakran elhalnak — és így mindenesetre a méheknek pusztítandó ellenségei közé tartozik.

A kifejlett rovarok elpusztítása azonban igen sok nehézségekbe ütközik; némelyek szerint ugyan az erős füsttől elkábulnak és lehullanak a méhekről, a mikor aztán a kaptárból kisöpörhetők és megsemmisíthetők volnának, — a mi azonban én igazolva nem találtam; mások azt tanácsolják, hogy olajjal kell őket bekenni, vagy egyenként leszedgetni a méhekről, — a mi minden esetre ér annyit, mint az a bizonyos poloska-irtó szer, melyből csak egy morzsányit kell hinteni a feregge, hogy nyomban elpusztuljon.

Ha azonban a kifejlett rovarok irtása nehéz, annál könnyebben lehet korlátozni szaporodásukat. A *braula* ugyanis nem tojások után szaporodik, hanem bábokat hoz a világra, melyek a talajra hullanak és miután itt 10—14 nap alatt rovarokká fejlődtek volna, rákapnak az első méhre, hogy azon folytassák életüket; — ha tehát minden 8 napban pontosan lesöpörgetjük a talajt, az izelékét pedig leforrázzuk: a benne találtató bábok elvesznek és miután így nem szaporodnak, lassanként elpusztulnak a kifejlett rovarok is.

Ezenkívül több mint 100 év óta ismeretes egy másik rovar féle, mely azonban csak június-júliusban mutatkozik a méheken, s a melyet a régiek szüneten tetűnek tartottak és így is neveztek; mai nap azonban tudva van róla, hogy ez sem tetű, sőt nem is kifejlett rovar, hanem csak álczája egy nagyobb rovarnak, — a meloenek.

A meloë-álczáknak eddig két faja találtatót a méheken, u. m. a meloë *variegatus* és meloë *proscarabeus* vagy *cicatricosus*; az első fekete, a második narancssárga, — különben egyforma, 2—3 milliméter széles, fúrge kis állatkák, — körülbelül akkorák, mint egy kisebb féle nyomtatott I betű.

A szividomu fő elején harapó-fogóhoz hasonló rágószervek, a homlok alatt hegyes csápok, két oldalt pedig csillógó szemek vannak; a torkas három, halpikkelyhez hasonló részletből áll, 3 pár lábbal, az altest pedig 8 gyűrűbe van foglalva, melyeknek végsőjétől minden oldalt egy pár hosszabb sörte ágazik ki.

A meloë-félék kifejlődésük tekintetéből a vadméhekre vannak utalva; nevezetesen a földbe lerakott petékből június elejével kikelt álczák az alacsonyabb virágokra vetik magukat és ott várakoznak a vadméhekre, hogy rájuk kapván: fészükbe vitessék magukat és az ott találtató élelemmel, — talán az álczák nedveivel is — táplálkozva, kifejlődjenek; hajlandók azonban a mézelő méhekre is felkapni, csak hogy ezeknek fészükében nem találván meg a feltételeket, melyek kifejlődésükhöz szükségesek, — csakhamar elvesznek.

A meloë-félék tehát csak esetleg és illetőleg tévedésből kerülnek a mézelő méhekre, — de azért mégis sok kárt tesznek bennük, mert annyira nyugtalanítják őket és különösen az általuk elválasztott *chantaridin*, — bizonyos éles állati nedv, — annyira izgatja a méheket, hogy csakhamar agyon gyöttrik magukat; és ha június közepétől július közepéig sok elhullott méhet látunk a méhes előtt, figyelmesebb megtekintéssel, vagy mindenesetre közönséges kézi nagyítóval felismertetjük rajtuk

a meloë álcákat is, melyek majd a fő és tor, — majd a tor és altest közötti bemetszésekben huzzák meg magukat. De sok elpusztult meloë álcát találhatunk a kaptárak alatt is, — a miket azonban a legtöbbször molyok ürülékének tartván, figyelme-
sebben még sem tekintenek.

A meloidáktól, — a hol szórványosan vannak, — nem igen tarthatunk; nálam évente kiveszik adójukat, de csak 1878-ban tettek nagyobb kárt; a hol azonban tömegesen vannak: mindenesetre nagy pusztítást tehetnek a méhek között, s a német méhészeti lapokban sok panasz volt már ellenük; Valló J. méhészeti vándortanár urtól pedig értesültem, hogy a múlt évben igen sok kárt tettek Nyitra-megye alsó részében is.

Hogyan lehetne a méheket a meloidák ellen megvédeni, arra nézve mindaddig nem sikerült biztos módot találni; az egyedüli, a mit tehetünk, a gyérités, — s ha a nöstényeket, melyek április utolján, vagy május elején bujnak ki a földből, elpusztítjuk, észrevehető kárt alig fogunk utánuk tapasztalni.

Mindenesetre sokat lehetne tenni e tekintetben azzal is, ha a földben élő vadméheket, — melyeknek fészkeiben a meloidák fejlődnek, — kipsztitanánk; valjon azonban nem ten-
nénk-e ezáltal nagyobb kárt a növényvilágnak, mint a mennyit nyernénk: az problematicus és így nem is merem azt határozottan ajánlani. A hol a meloë tömegesen van és évente nagy pusztítást tesz a méhekben, ott legtanácsosabb a méhészettel felhagyni, mert nemcsak a méheket gyöngítik meg, hanem nagy hátramaradására vannak a gyűjtésnek is, a mi épen a meloidák megjelenésének időszakában fizetne leggazdagabban.

Ezen két rovar-félén kívül egy harmadikat, melyre a „méhtetű“ elnevezés rá illenék, — mindeddig nem ismerünk.

Hogy a Kozma D. méhésztársunk által a méheken talált élősdit sem nem braula coeca, sem nem meloë, az a rövid leírásból is bizonyos, — és csaknem határozottan merném állítani, hogy nem is tetű; és ha ugyan nem valami újabb méhellenség, mely csak most kezd rákapni a méhekre, valószínűleg valami atka-féle, (acarus) melynek szintén nem egy faja élődik a rovarokon, — nevezetesen ilyen a gamasus coleopterorum, mely állítólag hajlandó a méheket is meglepni; ujabban pedig Trapp egész csomó atkát talált egy méheben, melyeket Dermatodictákóknak nevezett el, — miután a fő egyik oldalán egész üreget rágtak és abban huzzák meg magukat.

Bizonyosat csak görcsővel való megvizsgálás után lehetne mondani; sziveskedjék tehát Kozma ur nehány, ily élősdit által meglepett méhet Nsgos Kriesch János, budapesti műegyetemi tanár ur és az orsz. méhészeti egyesület igazgató-alelnökéhez beküldeni, a ki mindenesetre szives készséggel vállalkozik azoknak meghatározására; de nagy köszönettel venném én is, ha kaphatnék belőlük néhány darabot és pedig lehetőleg életben, hogy tenyésztésükkel kísérletet tehetnék és életmódjukat, valamint kártékonyságukat tanulmányozhatnám.*)

Az atka-félékre nézve, — ha ugyan a helyi viszonyok

*) E lapok szerkesztője is köszönettel veendi a beküldendő példányokat és nem fog késni a tüzetes és szakszerű ösmertetés ki-
eszközésével. (Szerk.)

nem valami különlegesek, — valószínű, hogy a virágokról sze-
dik föl azokat a méhek; szükséges volna tehát tudni a vidék viszonyait és azt is, hogy miféle növények virágzásának alkal-
mával mutatkoznak leginkább a méheken, — így mindenesetre könnyebben lehetne ellenük valamit tanácsolni.

Különb, ha a kérdéses élősdiek csak a holt méheken mutatkoznak, — az élőket pedig meg nem ölik, — a mit természetesen csak a további megfigyelések lesznek hivatva kide-
ríteni, — ugy kevésbbé volnának azok veszélyesek és szükség-
telen is volna ellenükben védelemről gondoskodni.

Sötér Kálmán.

A méhek, mint szállás-mesterek.

A „M. K.“ m. évi VII. számában „Vidék“ czime alatt érdekes közlemény jelent meg Zimai urtól, melyben a t. méhésztárs, reflektálva a „M. K.“ 1886 évi IV. számában közölt „A méhek, mint szállás-mesterek“ cikkre; e cikkben foglaltakra vonatkozó nézetét, szerzett tapasztalatai alapján a következőkben adja elő:

„Meg kell vallanom azonban, hogy a cikk olvasása azt a benyomást tette reám, mit egy érdekes elbeszélés szokott tenni, melynél a történelmi hűségnek sokat elnézünk a leírás kedvéért; ennek daczára, e cikk olvasása óta, a lehető leggondosabb megfigyelés tárgyává tettem, hogy hát tulajdonképen csakugyan létezik-e a méhállományban a „szállás-mesteri hivatatal.“

Tény, hogy fáradságot is kevesen vettek magoknak már évek óta, a kérdés tanulmányozására, noha a kérdés már igen régi; tudományos szempontból eldönthető nem lévén, anyagi tekintetben pedig sem kárt, sem hasznot nem hoz a konyhára; azért nem is bolygatták ezt a kérdést. Nem csoda tehát, ha e kérdés már régóta hiába várja a megoldást.

Midőn elhatároztam magam, hogy e tárgyhoz hozzá szólok, nem azért tettem, mintha a kérdés megoldására távolról is gondolnék; hanem inkább azért, hogy tőlem telhetőleg reá mutassak mindazon nehézségekre, melyek lehetetlenné teszik annak megoldását; valamint az oly nemű látszatra, mely a kérdés tanulmányozóját megcsalja; mert midőn már azt hiszi, hogy megtalálta nyitját, még akkor is csak a régi csomó marad megoldatlanul.

De lássuk a kérdést úgy, amint az eredetileg már réges régen feltéve lön: (tudniillik külföldön).

1883. évi „M. L.“ február II. számában hozta azt hazánkban szőnyegre Tanos Pál ur e czim alatt: „Küldenek-e ki a méhek kvártélymeseterek“-et? Első pontban e czim után pedig ezeket mondja szőszertint:

„Ez a kérdés, — hogy a rajzásra készülő ifju méhcsalád tart-e, küld-o ki ugynevezett „helynyomozó“ méheket, (spurbienon.) régtől fogva foglalkoztatja a méhészeket, s noha a legjelesebbek által (Dzierzon, Berlepsch, Vogel stb.), közvetlen észleleteik alapján evidenssé tétetett: mégis manapság is sokak által csak hypothesisnek tartatik, sőt valóságos üres agyrémnek nevezetük.“ „Nem épen feleslegesnek tűnhetik tehát fel, ha e kérdés evidentiájához saját újabb tapasztalatom nyomán, még én is hozzá járulni óhajtok, stb.“

Azt hiszem, az idézetből elég ennyi arra, hogy meggyő-

zödjék e sorok t. olvasója, hogy a kérdés megoldása nem oly könnyű dolog, mint azt gondolni lehetett. Mert bármily észleletekkel állunk is elő, azok mind nem fogadhatók el döntő bizonyítékul, mivel azokkal szemben száz meg száz félét lehet felhozni; mert olyan az ügy természete, mely ellen, sem mellette bebizonyítani egyiket sem lehet. Kiténik az Tanos Pál urnál is, noha ő is hazánk egyik szakbuzgó méhésze és sokkal óvatosabb az ide vonatkozó cikkében, hogysem azt mondaná pl., hogy tapasztalataim alapján így van, úgy van. Annak megítélését a közönségre bizza. A közönség pedig hallgat.

Annak megítélése, hogy a méh-államban létezik-e szállás-mesteri hivatal: felette nehéz s annak meghatározása, hogy — merre és mikor indulnak utra szállást keresendő, — halandónak nem adatott. És ha volna olyan, aki elhinné, hogy létezik ez a hivatal, egyszersmind remélné annak döntő-, illetőleg elfogadható érvekkel való bebizonyítását: az bizonyosan csak képzelet. — bár a méhek bámulatos képességgel vannak felruházva, de emberi öntudatot náluk gondolni is nevetséges.

Lehetségesnek tartom, hogy a már kivonult menekülő raj számtalanszor olyan rejtek-helyeket képes feltalálni, melynek létezéséről az ember fogalommal sem birt. Ismétlem tehát, hogy lehetséges, miszerint ezek alapján tartják az illető szaktekinétyek azt is lehetségesnek, hogy előre is kutadják a méhek, leendő tanyájakat. De egy majd kivonulandó és egy már kivonult vándorra között hasonlíthatatlan óriási különbség van. Ez még otthonnal bírva, semmi szükségét nem szenved; amaz minden nélkülözésnek kitéve, a helyzet kényszerűsége miatt, pokol mélyébe is vakon rohan be szegényt Mert nem mindég talál ám alkalmas helyet, pedig néha pihenőket tartva, 3—4 napig változtatja helyét, amíg megállapodási helyre talál. Láttam már, hogy bele rakodott egy raj egy téli kéménybe, láttam, hogy reá rakodott messziről jövő fáradt raj, egy működésben levő, meleg cséplő-gépre, melytől örületes futással távoztak el a munkások; végre, hogysem a gépész megállítsa a gépet, forró vízzel tette semmivé az egész rajt; láttam háztető csatornába és ház oldalára rakodni. Ép úgy, mint Tanos ur beszéli, azzal a különbséggel, hogy ezek, a melyekről én szólok, fölfelé nagy körbe kerültek széjjel a ház oldalán, mert sütött is reájuk a nap; azért is nyugtalankodva húzódtak fölfelé az eresz alatti árnyékba, itt azonban a deszkán rést találva, abban tűnt el az egész raj a fal oldaláról és a résen befől oly otthont találtak, melyben meg is maradván, szép mennyiségű mézet is gyűjtöttek össze a háztulajdonos öröme. De ezt inkább véletlenségnek tartom, hogysem e helyet előre kesesték volna. Hogy ne menne tehát bele az a vándorra az alagutakba. Hisz tapasztalásból tudjuk, hogy minden oly setétes pontot, mely általok távolból látva, üregként tűnik fel, azt megkeresik; már akkor tudni való hogy a vasuti alagutakat is meglátják és lehetséges, hogy a léghuzás is vonzza őket a nem épen kényelmes üregbe. Hanem azt is merem állítani, hogy bizonytalannal nem bírtak tudomással a falzatban levő „üreg” létezéséről; azt csak utólag, futkosva találták meg és egymásnak örömhang adással jelezvén, foglalták el. Az alföldön megtörtént az az eset, hogy Julius végén, a száritás végett sorba rakott kender-kúpok egyikébe a kirakás után, már 24 óra múlva

belerakodott egy szép raj; ezt látván a csösz, szándékosan időt engedett a rajnak egy egész hétig, hogy hordjauak mézet, mielőtt valakinek hirt adott volna. A méhek meg is maradtak, nem látta őket senki más, építettek s mézet is gyűjtöttek. Ez eset után méltán kérdezni lehet, hogy vajjon hogyan tudta meg az a raj, hogy a kivonulása előtti napon már össze rakatott, ama kenderkup szállásul szolgál az ő számukra? talán bizony a szállásmesterek kémlelték ki, melyek jelen voltak a munkánál?

A mint Zimai ur is mondja, „m. évben a Virágosvölgyi legelőn egy vakondtúrás mellé telepedett le egy raj, mely gyauitólág kiéhezve jött messziről és kifáradva lehetett, hogy csakhamar röpkedni kezdtek a szélrózsa minden irányában a roppant virágtenger felett.” éppen a virágtenger kedvéért tartottak pihenőt és ki tudja nem nézték-e a vakondtúrás sötétlő körvonalát lyuknak Mert az esetben bele is helyezkedtek volna. Az meg pláne nem szenved kétséget, hogy azonnal munkára is mennek; különben nem volnának képesek helykeresési vándorutjukat tovább folytatni éhen, — még ki tudja néha hány napig.

Ama néhány méh, melyeket a kaptárban láttam t. B ur foglalkozni, ragacsot keresett sokszor; lehet látni, hogy a méhek, meleg időben felkeresik az üres kaptárokat, de csak azokat, melyben már volt méh, még pedig azért, mivel ragacsot találnak a keretek vágányaiban, úgy a vesszőkasokban is; azt pedig készséggel keresik fel; kaptáraikban a réseket tapasztják be vele, a pókháló pedig reájok ragadt munkaközben, tehát azt le kellett magokról tisztítani. Arra nézve pedig, hogy a raj éppen abba a kaptárba helyezkedett be, nézetem az, hogy véletlenség okozta. Lehetséges az is, hogy az anyának hibás lévén a szárnya s leesett mihelyt kijött, úgy mászott aztán fel arra a kaptárra, hová a nép is reá telepedvén, később aztán bevonult a röplyukon az egész.

Történt már ilyen eset egy 12 akos hordóval is, mely egy nyitott elejű szinben véggel a földön állott, s az oldalán nyitva volt a lyuk s az egész raj bele ment. Pintérrrel kelle aztán a hordót széjjel szedetni.

Tegyük azonban fel, hogy előre megkeresték a méhek leendő lakásukat a kivonulandó rajok számára; miért nem foglalják tehát el azok a kivonult rajok először is a már számukra kijelölt helyet és miért koberolnak előre-hátra? Azt nem is volna szabad tenniük, hogy annyira oly sok esetben, mint az elő foroul — figyelmen kívül hagyják az általok kiküldött Szállásmesterek intézkedését.

Mindezek, azt hiszem, lényeges bizonyító okok arra nézve, hogy bebizonyítva nincs, miszerint szállásmesterek kiküldetésének előre. Soha nem is leendő bizonyítva.

Abend András.

Szakirodalmi szemle.

A már csaknem megszokott, tavaszi háborus hírek, úgy látszik, a méhészetnek nagy hangú apostolatát sem hagyják nyugton. — Tanos Pál, elősmert veterán méhésznök, a „M. Lapok” idei második füzetében, kétségbeejtő füstfellegetek lát az ő observatoriumából, a méhészet egén. A visszavonás ádáz tüzéből csavarodik föl a kedélyt lapító fekete füst. Nincs a méhészek

között egyetértés, sóhajt föl békeszerető üggyársunk, s e miatt az országos méhészeti ügy hajdani dicső fénye a hullócsillag szomorú sorsára jut. De van egy mód, — szól vigasztaló hangon Tanos, — mi által megmenthetjük a hazát, a méhészeti ügy senyedésével járó átkos csapástól. Ez pedig nem más, mint az, hogy a hálátlan harcot vivó ellenfelek szálljanak már magukba s nyujtsanak egymásnak békejobbot. Hanem az nem elég, hogy békülékenyek legyünk. Fő dolog az olvadékonyság; vagyis, hogy valamennyi méhész-egylet, az örök béke biztosítása fejében, olvadjon is bele az „országos“ méhész-egyletbe. Mert, a mint ott írva van: „az ország méhészetét csak az országos egyesület képviselheti, erre semmiféle egylet hivatva nem lehet, minden magyar méhécsznek, minden kormányának, az országos egyesületet kell erősítenie.“

E sorok első benyomása eszembe juttatta azt a tulbuzgó baktort, ki egy lámpa kigyuladása miatt két kézzel kongatja a vészharangot. No, hát szerencse, hogy csak vak lárma. Megoyughatunk, hogy semmi veszély sem fenyegeti azt az épületet, melyhez annyi meg annyi száz munkás, oly sok ideig, s oly szorgalommal hordta a por-szemeket, míg felépülhetett úgy, a mint most áll. Nem tagadom, elég heves volt a keret-háború, s a Neiszer heccz sem volt utolsó a maga nemében. De ezután napirendre tértek a méhészek. Dolgunkhoz láttunk s látunk mindnyájau a közös, nemes cél érdekében.

Bizonyosra veszem, hogy Tanos is tisztában van a helyzettel. Ezért hát sorainak sulypontját az egyesülés kérdésében keresem. Azért kell haragudnunk okvetetlen egymásra, hogy békülhessünk. Azért kell békülnünk, hogy olvadjunk. Azért kell olvadnunk, mert Budapest közelebb vagy Gyergyóhoz, mint Kolozsvár; Mehádiához, mint Buziás. Nagy területen könnyebb az adminisztracio, mint a kisebbben, no meg a többi, . . . az mind mellékes . . .

A „M. Lapok“ harmadik füzetében Vámosy interpretálja Tanost. Ő mindig a békepart híve volt. Ezért bizik abban, hogy sorai nem maradnak jó hatás nélkül. Annyival inkább, mert mint ő maga mondja, nem megbízásból ír, s nagyobb nyomaték kedvéért egy-két haragos pillantást vet Tanosra, hogy elszólta magát.

Vámosy is megkínál a békejobbal, de az országos köpü csúpjából nyújtja felénk. Előbb tessék belerajozni a köpübe, azután szabad a kéz és szent a béke. Sajnálom, hogy az ösmert nevű, gyakorlati méhész, eme rajfogási műveletnél azt a hibát követte el, hogy midőn a kaptár előkészítésére melissa után látott: ürmöt is markolt a jó szagu levelek közé, adván az „országos“ mellett minden más egyletnek a „számbavehető“ provincia titulust is egyebek mellett.

* * *

Mindezek után pedig szerény véleményem az, hogy a legnagyobb békeszeretet és az ügy iránt teljes buzgalommal munkálkodjunk, a magunk önállósága mellett, tovább és tovább. Sok a végezni való. Ha megosztjuk a munkát, többet végezhetünk. Nem szükség félni attól a decentralizációtól, a mit az eddig megalakult egyletek képviselnek. Ne féljünk a nemes verseny-

től. A verseny fokozza a munkát. Ki a szabad versenynek ellensége: az a munkát itéli el. —

A „M. méh“ márcziusi füzetében Szelestyei Sándor „reflectál“ Tanos soraira. Az ott közölt, kronikaszerű visszapillantásból azt következtetem, hogy a délmagyarországi m.-egylet közlönye az ösmertes népdalt oda váriálja, hogy „én ültettem a rózsafát,“ — én is szedem a virágát. Ugy látom, hogy azt a kis csetepatét ott sem találják érdemesnek a duzzogásra; mindazonáltal velünk együtt azt mondják, hogy legyen közöttünk örök a béke, csak ne bántsa senki önállóságunkat.

Csakugyan ott, Ambrózy Béla nagy mesterünk, foglalkozik Tanos Pálnak „Neisser redivivus“ című cikkével, melyben a Neisser-féle elmélet visszásságát demonstrálja a tőle megszokott erős érvekkel és ugyanazon alapon, melyen tárgyalt a kérdést lapunkban, országos hírnévnek örvendő, jeles méhésznök: Mitroványi. —

A Koerbs titka van közölve a „D. Ill. B. Z.“ márcziusi füzetéhez csatolt mellékletben. Schulz Ottó hozza nyilvánosságra a titkot, melyen annyit törték fejüket a méhészek. E szerint ama csodás műlép, melybe nem petézik az anya, nem egyéb, mint az egyoldalú sejtnyom, vagyis olyan műlép, melynek egyik oldalán vannak meg a sejt-nyomok, a másik pedig sima. Ezt nem a keret közepére, hanem a szélére kell erősítenünk, azért, hogy a sejteket nyujtsák ki a méhek a keret egész szélességéig, mely esetben az anya nem petézhethet bele a méhek himport nem hordanak a sejtekbe. A sejtközfal sima oldalára üveg, ércz, vagy fa-lemezt kell ragasztani, hogy erősebben álljon a kerethez s ferde építés ne történjen. A találmány elég egyszerű s épen szükség volt a „titkot“ nyilvánosságra hozni, mert a méhészek már amugy is reá jöttek. Patenttel fenyeget a feltaláló, de részemről azt hiszem, e miatt nem szükség aggodnunk, mert a mennyiben a Koerbs-féle műlép drágább volna mint a rendes, a Koerbs találmánya teljesen mellőzhető, mert hát ha a lépet deszkára, vagy más sima lapra kell erősítenünk, nem szükséges, hogy a lép egyik oldalán a sima legyen, hanem használhatjuk a rendes műlépet is. — X. X.

Teendők a méhesben.

A múlt tél a legerősebbek közül való volt, méhészetünkre nem kis mértékben, kivételes állapotot teremtett. Szorongó szívvel várja minden méhész: ha valjon betelett családoi megbirkóztak-e a kemény hideggel; mert bizony itt Erdélyben dideregve huzta meg magát a higany a fagypon alatti 24 foknál és huzamos ideig nem mozdult onnan. Már pedig méheink nem annyira a rövid ideig tartó 25—30 fokos hidegtől, mint inkább a 15—20 fokos, de hosszan tartó hidegtől szenvednek legtöbbit. Hát aztán akkor, ha — mint ez idén volt, — az előbbi is huzamosabb ideig tart?

Ha ki is birták idáig, még biztosítva nem vehetjük, hogy megmaradnak, mert: ha ol is láttuk őket bőven mézzel, a tartós és nagy hideg következtében keménynyé jeggedelt mézők

feloldására a szükséges vizrész hiányozván, készletök mellett szowjkort kapnak és elpusztulhatnak. Szükséges tehát, hogy segítsünk rajtuk. Erre nézve ajánlok egy igen egyszerű eljárást, melyet bármelyik méhészt könnyen eszközölhet. Veszünk széles száju csuprot — jobb a csésze — és abba 20—30 Dk. mézet töltve, 3—4 kanál vízzel felhígítjuk. Ez edény száját jó tömött, esetleg kétszeresen fogott vászonnal úgy kötjük le, hogy a vászonból kerekén még annyi rész maradjon, mi a mézürfeljárót befedheti. Az ekképen elkészített edényt felfordítva a mézürfeljáróra borítjuk és felette a tömést visszahelyezzük. Vagyis az edényt körös körül jó melegen betakarjuk, sarju vagy mohával. A méhek hamar észreveszik és a mézzel töltött vásznot ellepve, a mézet lassauként kinyalogatják és sejtekbe rakározzák.

Ha méhesünk zárt és kellőleg meleg, akkor az etetést magában a költőtérben is eszközölhetjük, olyformán, hogy tartalékban levő üres lépeket megtöltjük hígított mézzel és azokat lehető gyorsan, a költőtérbe hátul akasztjuk, az ablakon belől.

Ez idén érezzük, hogy mily hasznos eszköz a Siebolz-féle itató palaczk, melyet Degán Ágoston méhésztársunk, lapunk mult számában mutatott be e lapok t olvasóinak. Ezzel az etetést vagy itatást igen könnyen eszközölhetjük.

Ne bízzék a méhészt abban, hogy méhei most már pár percze kirepülhetnek s magok hordhatnak vizet, mert a most hordott viz mennyisége oly csekély, hogy a szowjkortól nem biztosítja méheinket. — Legyen tehát minden méhésztnek legfőbb gondja most az, hogy méheit akár a Siebolz-féle itató palaczk, akár a fennebb leirt eszköz által lássa el vízzel, illetőleg hígított mézzel, mert ennek a gonoskodásnak gazdag jutalma bizonyára el nem marad. —

A. —

Vidék.

Méhészt a havasok alján.

Ó-Radna, 1888. febr.

Abban a reményben, hogy elegendő mézmennyiséggel teletűk bé méheinket, nem aggodhatunk rendkívüli, hosszasan tartó tél felett; hisz a méhek mézből meleget fejlesztenek, — ezen nagy hőmennyiség ugyan késlelteti méheinket a korai tisztulási kirepüléstől, mi itten a havasok alatt ugyis későn történik meg; — Nállunk a legkorábbi kiteletetés marcius 28-ikán szokott lenni, de az idén aligha aprilis első, vagy még második hetébe bocsáthatjuk ki méheinket, a rendkívüli hőmennyiség miatt, — ha lesz is pár nap meleg idő, melyben méheink kirepülési tisztulásaikat megtarthatnak: nem tehetjük kibocsátásukat, mivel a méhecskék a hóval felt házfedelekbe tüdőnek repülés közben, leesnek, megdermednek, s több a kár, mint sem nékiek használtunk volna vele.

Itt a havasok alatt nagyon későn gyönyörködhetünk a méhek kirepülésében, — különben csak türelem, már nincs sok hátra, a nagy tél után nyarat remélünk. A téli idő alatt még új méhlovakot és kereteket készítettünk, a kereteknek pedig minden oldalát meggyalultuk, mivel azoknak, ha minden oldala gyalulva van és elpiszkolódna hasznalat alkalmával: könnyen levakarható és megtisztítható a piszoktól; ellenben, ha gyalulatlan, sokkal nehezebb a megtisztogatása, sőt asztali lépeknél nem elég tetszetősök, — azon okból némely méhészt collegáink szerint, hogy a méhek jobban ragaszthatják a lépeket a gyalulatlan keretek belső oldalára, igazuk lehet, más helyeken, a hol

a méhek egy különösebb gyantásabb szurokfélékkel kezdik a lépragasztásokat, valamint a repedéseket és a keretek szögleteit ragasztani, — tapasztaltam Páll collegámnál Szamosujvárt, hogy a szurok-féle ragasztások egészen más színben, valamint tulajdonságban is a mi anyagainknál sokkal porhanyobb és sárgább volt, — holott minálunk a bosszantásig erősen tapad, még az üvegtáblán is, annál kevésbé a meggyalult kereteket egy táblaüveg cseréppel szoktam a kereteket megtisztítani, a késhez nagyon tapad, az üveget pedig kicserélgetjük.

Korbuly Z.

Vegyes közlemények.

■ Egyletünk t. tagjait, kik a mult évi tagsági díjakat még nem fizették meg: felkérjük, hogy kötelezettségüknek mielőbb sziveskedjenek eleget tenni. A tagsági díjak Gebhardt Döme egyleti pénztárnokhoz küldendők: (kül-monostorutca 57. sz.)

■ Rendes tagsági díj egy évre két forint. Köri tagsági díj 1 forint. Egy községből, vagy egy vidékről egyszerre jelentkező 12 egység, ha egyszersmint a tagsági díjat is beküldi, köri tagnak fog vétetni.

■ Tanítók, a nemes czél iránti tekintetéből, kivételesen 1 frt díj fizetés mellett köri tagnak felvétetnek.

■ A köri tagok az 1 frtért úgy az „Erdélyi Gazdát”, mint a „M. Közönyt” díjtalanul kapják, amellelt mindazon kedvezményekben részesülnek, melyekben a rendes tagok.

— **Látogatott estélye** volt egyletünknek márcz. 10-én. Jelen voltak: Bodor László, alelnök, Gebhardt Döme, pénztárnok, Szentgyörgyi Lajos, főtítká, Álbu József, igazg. alelnök, Knöpfler Károly, Reinbold Olivér, Gajzágó Antal, Nagy Elemér, Balázs Endre, Wieder József rendes tagok és több hallgató. — Álbu József tartott előadást a tavaszi teendőkről, ezuttal is fel-ementvén a többek között: a méhészt mulhatlaul gondoskodják, hogy a méhek viz-hiányt ne szenvedjenek, mert a szowjkor miatt könnyen elpusztulhatnak. A nagy hideg miatt nemcsak többet fogyasztottak a méhek a télen, mint rendesen szoktak hanem a méz is inkább cukrosodot, s ha nem adunk vizet, a mivel felhigítsák: most pusztulhatnak el. — Fölmerült a kérdés, hogy a kezdő méhészt, ki Ziebolz-féle itató palaczkot nem szerzett, minő eszköz segélyével adjon vizet méheinek? A jelen volt méhészt egyhangulag oda nyilatkoztak, hogy czélszerűen használhatjuk a közönséges, széles száju, ugynevezett ugorkás üvegeket. Ezeket megtöltjük vízzel, (később hígított mézzel) azután tömött lenronggyal jól bekötjük s szájával lefelé fordítva, a mézürbé helyezzük, fölvévén a feljáratul szolgáló üveget borító deszkácskát. Miután az üveg-edényt oda elhelyeztük, sarjuval, vagy mohával jól be kell göngyölnünk az üveget s jó, ha az egész mézürt ismét betömjük úgy, mint a beteleléskor volt. Knöpfler Károly vetette fel a kérdést, hogy meddig tart a méhek élete? Ebből igen érdekes eszmecsere fejlődött ki, melynek folyamán példákkal igyekeztek bizonyítani többen, hogy a méhek életidejében a maximum nem 6 hó, mint sok méhészt állítja, hanem 8—10 hónapig is élhetnek. Ugyanekkor mutatott be Gebhardt egy újabb szerkezetű, bádogból készült itató edényt, mely iránt előnyösen nyilatkozott több méhészt, de a Ziebolz-félével nem állja ki a versenyt. Szentgyörgyi bemutatta a Kühne Ferencz „Hungária méz-pergetőjét”, valamint Kulisseki is a maga javított pergetőjét. A Hungária főként egyszerű szerkezeténél fogva keltett figyelmet, de sem e, sem a Kulisseki

pergergetője felett véleményt nem mondtak, elhalasztván azt akkora, midőn kísérletet lehet tenni azokkal. Jelenleg nem volt alkalmas, pergetésre való mézes keret rendelkezés alatt.

— **Grand Miklós**, méhészeti felügyelő következő fel-szólítást küldte a méhtulajdonosokhoz: A lefolyt 1887. év, legnagyobb mértékben kedvezőtlen időjárási viszonyai, oly szomorú befolyással voltak méheinkre, hogy a honi méhészek legnagyobb része aggodalommal néz a tavasz elé, tartva attól, miszerint a kemény tél méh-állományukban nagy pusztítást tett. Sok méh-család eshetett áldozatul mindenütt; kivált pedig ott, hol a be-teleltetés nagy gonddal nem végeztetett. Mégis azon reményt táplálom, hogy a méhek pusztulása általában nem sújtandja a törekvő méhészeket. Szép haladásnak indult méhészetünk jelen évi tavaszi állásáról meggyőződni óhajtván, teljes tiszte-lettel kérem igen tisztelt uraságot, sziveskedjék az alábbi kérdésekre becses válaszát megadni. 1. Hány méhcsalád telet-tetett be 1887. év őszén és pedig: a) mozgószerkezetű kaptá-rokban? b) közönséges kópükben? 2. Hány méhcsalád telet-tetett ki 1888. év tavaszán és pedig: a) mozgószerkezetű kap-tárókban? b) közönséges kópükben? 3. A lefolyt télen volt-e alkalmas idő a méhek tisztulására, s mikor történt az meg? 4. Hány méhcsaládból áll jelenleg igen tisztelt uraságod méhé-szete?

— **Koerbs-féle mű-sejt készítő gép Kolozsvárt.**

Álbu József, m.-egyleti igazgató alelnök már megkészítette a gépet, melynek segítségével a Koerbs-féle mű-sejtet elő lehet állítani. A jövő szombati estélyen be fogja mutatni ugy a gépet, mint az azzal készített lemezeket, valamint a keretbe illesztés körüli eljárást. Magyarországon bizonyára az Álbu Józsefé az első gép, melylyel Koerbs-féle mű-sejt készül.

— **A titok.** Hege József, szabad-szállási méhész az a szerencsés halandó, ki a „M. Lapok“ márcziusi füzetében meg-fejti a titkot, hogy milyen legyen a műsejt, melyen ki nem fog-hat az anya, petézési kedvében. Lapos legyen a sejt alapja (közli szerint f e n e k e) s ekkor bizonyos, hogy az anya nem petézik bele. E „titkot“ lapunk február 1-én megjelent számá-ban már közöltük, de nem tudjuk, ha vajjon sajnálhatjuk-e, hogy az elsőség nem lehet Hege uré, mert a lapos alapu mű-lépek nincsenek még kellőleg kipróbálva.

— **A méz-szesz (cognace).** A „M. Közlöny“-ben leirt eljárás szerint több méhésztársunk készített már méz-cognacot s különösen a nyert mennyiséget, valamennyien remény feletti-nek nyilvánították. A minőség tekintetében azonban nem áll épen így, a mint az előttünk fekvő jelentésekből kitünik. Több kísérlettevő a miatt panaszkodott, hogy kozma ize van a szesznek s tanácsot kér arra nézve, hogy miként tisztíthassa meg attól? Minden lepárolásnál kozma-olaj is szabadul ki s mint alkalmatlan mellék-termelés a szesz közé vegyül. Közönséges lepároló készülékek használata mellett, igen nehéz a szesz meg-szabadítani a kozma-olajtól, ha azonban a lepárolást lassu főzéssel eszközöljük s a másodszori lepárolás előtt, az ugynevezett vad-

kába jó bőven, frissen égetett fa-szenet teszünk: bizonyosan sikerülni fog, csaknem teljesen kozmamentes szesz előállítását. Ajánljuk tehát ez eljárást mindazoknak, kik piaczképes méz-cognacot akarnak előállítani. —

— **Alkalmazást keres két méhész, kik a Berlepsch rendszer szerinti méhészkedésben jártasok.** Bővebb értesítést az elnökség adhat. —

Kérdések rovata.

5. A méhek tavaszi étetésére alkalmas lisztet hogyan kell elő-készíteni, s a kaptárban adandó-e be, avagy a szabadban?

6. Azt tapasztaltam, hogy a legerősebb méz-czetem egy bi-zonyos idő óta rohamosan veszíti erejét, daczára annak, hogy kitűnő eczet-ágyon van. Mi az oka ennek?

7. Több méhcsaládom elpusztult, még pedig éhség miatt, mert a méz megczukrosodott. Hogyan lehetne a keretek tartalmát a méhek tavaszi étetésére fordítani, a lépek ősszegyümöszölése nélkül?

Feleletek rovata.

5. Abend András jeles méhésziünk utasítása szerint, az étetésre szánt lisztet következőleg kell előkészíteni: $\frac{1}{2}$ kiló, lehető finom bu-zalisztet folytonos keverés közben pirítsunk meg halvány zsemlye színre; öt deka czukrot adunk hozzá, melyet előbb citrom héjához dörzsöltünk; kihülés után 10 gram, lehető aprón törött paprikát adunk hozzá, s ezeket jól összekeverve, kész az étetésre való liszt. Abend leírásától (M. Közlöny 1887. évi febr. füzet) csak annyi eltérést ajánlok, hogy a czukrot, a pergelt liszt teljes kihülése után és f i n o m p o r a l a k b a n kell a liszt közé vegyíteni, mert különben összecso-mosodik, s ez esetben ismét meg kell törni, a mi bajjal jár. A liszt-étetést mindig s z a b a d b a n végezzük, még pedig, a méhes elejébe kitett anya nevelő, vagy más kaptárba akasszunk egy-két liszttel töltött keretet.

5. A változás oka a legnagyobb valószínűség szerint az álta indokolható, hogy az eczet, az eczet-erjedés teljes lefolyása után is az ágyon maradt, mely esetben, nem lévén abban további erjedni való anyag: önmagát emésztette, mint az rendszeren történni szokott. A mint tehát az eczet elkészült, az ágyról le kell húzni és bedugaszol-va tegyük el.

7. A kereteket sejt-kupolával föl kell nyitni és élükre állítva betendők 25–30 (R.) fokú meleg vízbe, melyben a méz kiolvad, s a lépek épen maradnak. Ugyanazt a mézet tavaszi étetésre felhasználhatjuk. Az erjedés meggátlása céljából jó, ha a hígított mézbe literenkint egy késhegynyi, szeszen felolvasztott salicilsavat keverünk.

A szerkesztő üzenetei.

— **K. J.** urnak. Szamosújvárt. A kivánt villamos jelzőket Ko-lozsvárt is készíti egy gyakorlott speciálista, kinek jeles készítménye, a kivánt ellenőrzésre alkalmas. Ezzel a megfelelő vezetékkel mellett, a gazdaság bármely pontjáról vehet jeladást a gazda, a nélkül, hogy más valaki tudna arról. Házi használatra szintén alkalmas e készit-mény, így ajánlhatjuk azt. Közelebbi értesítést Szentgyörgyi Lajos egy-l. főtítkárd ad. — **Cs. J.** urnak. Korond. Szives elnézését a hosszas késésért. Nem tőlünk függő akadályok miatt késétt eddig, de még e héten mulhatlanul megy. — **H. P.** urnak. Felső-Vissó. A kivánt tárgyakat elküldtük. — **K. B.** urnak. Köpecz. — **K. Gy.** urnak. Nagy-Károly. — **H. L.** urnak. M.-Vásárhely. A lapokat megküldtük.

Szerkesztésért felelős: **Bodor László.**

Felügyelő bizottság: **Álbu József, Fodor Gyula, Gebhardt Döme, Szentgyörgyi Lajos, Wieder József.**

Nyomatott Gámán János örökösénél, bel-középutca Minorita-épület.